

Planen er gjeldende fra høsten 2023 til sommeren 2026

Melhusmodellen for SFO

Felles plan for verdier og innhold i skolefritidsordningen (SFO)

MELHUS
KOMMUNE

Innledning

Høsten 2021 trådte rammeplan for SFO i kraft. Dette er en viktig forskrift med hjemmel i opplæringsloven. Den synliggjør den viktige jobben som gjøres i SFO i dag, samtidig som den setter noen krav og forventninger til hva SFO skal være.

I rammeplanen finner vi at den skal presisere og utdype SFO sitt verdigrunnlag, som bygger på de samme verdiene som vi finner i verdigrunnlaget for barnehage og for skole.

Rammeplanen gir rom for lokale variasjoner, satsinger og planer. Med denne felles modellen for SFO i Melhus kommune søker vi å tilpasse rammeplanen til de ni ulike SFO-ene våre.

SFO skal være et fellesskap og en lærende organisasjon som jevnlig vurderer og videreutvikler sin praksis. Det er viktig at hele personalet er inkludert i refleksjoner over faglige og etiske spørsmål, for å utvikle sin kompetanse og videreutvikle SFO-ens praksis.

Rammeplanen for SFO er fastsatt av Kunnskapsdepartementet med hjemmel i opplæringsloven § 13-7. Rammeplanen utdyper innholdet i opplæringsloven § 13-7 hvor det står at «skolefritidsordninga skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna. Skolefritidsordninga skal gi barna omsorg og tilsyn» (opplæringsloven, 2017).

Innhold

Innledning.....	2
Skolefritidsordningens verdigrunnlag	4
Kvalitetsutvikling	5
Fokusområder for perioden	6
Fokusområde 1: Lek	6
Frilek	6
Organisert lek/ aktivitet	6
Lekemiljø	7
Fokusområde 2: Mat og måltidsglede.....	8
Samarbeid med andre	9
Foreldresamarbeid	9
Samhandling mellom skole og SFO	9
Samarbeid med andre tjenesteytere	9
Overgangen fra barnehage til SFO	9
SFO- ledelse	10
Lokal del.....	11
Aktivitetsplan for fokusområdene.....	11
Kompetanseutviklingsplan	11

Skolefritidsordningens verdigrunnlag

SFO skal bygge sin praksis på grunnleggende verdier som er felles i formålsparagrafene i barnehageloven og opplæringsloven. SFO sitt verdigrunnlag skal komme til uttrykk i alle deler av innholdet og arbeidsmåtene i SFO.

Formålsparagrafene i barnehage- og opplæringsloven er meget sammenfallende. Formålet for SFO kan da formuleres som:

SFO skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. SFO skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetning.

SFO skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. SFO skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

(omskrevet fra barnehage- og opplæringsloven, 2022 og 2017)

Kapittel to i rammeplanen omhandler SFO sitt verdigrunnlag. Her går rammeplanen nærmere inn på sentrale begreper i formålsparagrafene. Dette kapitlet er et godt grunnlag for å jobbe med å implementere verdigrunnlaget i SFO sin praksis. Hver enkelt SFO må skape en felles forståelse for hva disse begrepene betyr i praksis gjennom refleksjoner rundt faglige og etiske vurderinger.

Praksishistorie eller bilde som viser et eksempel på hvordan verdigrunnlaget kommer til syne.

For eksempel: «En ansatt kommer inn på SFO, det er noe som skjer borte i en krok. Hva er det egentlig som foregår? Er det en fin lek hvor alle deltar? Den ansatte går litt nærmere for å kunne få med seg litt mer av hva som egentlig foregår i leken. Det er fortsatt litt uklart om denne leken er like god for alle barna som er med, hva skal den ansatte gjøre? Hvis man griper inn for å sjekke om leken er god for alle risikerer man å ødelegge en fin lek, hvis man ikke griper inn risikerer man at det er et eller flere barn som opplever at denne leken ikke skaper verken trivsel eller glede.

I løpet av noen få minutter må den ansatte vurdere faglige og etiske aspekter ved denne leken, svaret er sjelden rett eller galt. Det er mange gråsoner i slike situasjoner, og ulike valg får ulike konsekvenser. For å utvikle praksisen kan dette være en god praksisfortelling for personalet å reflektere sammen om. Da må verdigrunnlaget ligge til grunn for refleksjonene. Personalet må bringe inn, og reflektere sammen om, faglige og etiske argumenter for de ulike valgene den ansatte kan ta i en slik situasjon. På den måten får man både implementert verdigrunnlaget i SFO sin praksis, og man får videreutviklet praksis. Dette er et eksempel på hvordan vi kan bruke praksisfortelling som dokumentasjon for å utvikle kvaliteten i SFO.

Kvalitetsutvikling

I SFO har vi både uformelle og formelle utviklingsprosesser. De uformelle utviklingsprosessene skjer gjerne når personalet reflekterer i praksis, når situasjoner oppstår eller man reflekterer med kollegaer.

De formelle utviklingsprosessene gjøres på møter og planleggingstid. Rammeplanen viser til at SFO skal ha mulighet til å planlegge og evaluere virksomheten, drive kompetanseheving og reflektere over innhold og arbeidsmåter. Det er ulikt fra SFO til SFO hvor mye tid som settes av til møter og planlegging. Enhetsleder og SFO- leder bør i samråd finne løsninger for at det blir tid til dette arbeidet i SFO. Kompetanse- og kvalitetsutvikling skjer også i møter med skolen.

Det finnes mye om kvalitetsutvikling på Udir sine nettsider. Blant annet en side om [hva kvalitet er](#) og om ulike [faser i utviklingsarbeidet](#).

I Melhus er mye av ansvaret for kvalitetsutviklinga i SFO-ene delegert til SFO- lederne. Det er utarbeidet kompetansebehovskartlegginger for Melhus kommune. Det er Forms- skjemaer for de mest aktuelle kapitlene i rammeplanen.

[Kartlegging av ståsted og kompetansebehov kapittel 2](#)

[Kartlegging av ståsted og kompetansebehov kapittel 3-2 lek](#)

[Kartlegging av ståsted og kompetansebehov kapittel 3-3 kultur](#)

[Kartlegging av ståsted og kompetansebehov kapittel 3-4 fysisk aktivitet og bevegelsesglede](#)

[Kartlegging av ståsted og kompetanse kapittel 3-5 mat og måltidsglede](#)

I tillegg har Udir publisert [støttmateriell til rammeplan for SFO](#) for å drive utviklingsarbeid i SFO knyttet opp mot rammeplanen.

Det finnes støttmateriell i form av andre bøker for arbeidet med å inkludere rammeplanen. Dette kan være bøker med praksisfortellinger, gode tips til hvordan man kan jobbe med utviklingsarbeid med mere.

Skolefritidsordningene lager en lokal kompetanseplan i sin lokale del av årsplanen.

Fokusområder for perioden

SFO-ene i Melhus skal jobbe med alle områdene i rammeplanen. Likevel velger vi å ha et spesielt fokus på to områder i denne perioden. Valg av fokusområder ble gjort på SFO-ledernetverk fredag 21.04.23.

Fokusområde 1: Lek

Målsetting

- Alle barn skal få mulighet til aktiv deltakelse i leken og å oppleve mestring, det er viktig å være bevisst på barn som har behov for særskilt tilrettelegging blir inkludert i lek.
- SFO skal tilrettelegge for og støtte opp om, at leken kan stimulere til vennskap, relasjonsbygging, språkutvikling, undring og kreativitet.
- SFO skal legge til rette for lek som engasjerer og inspirerer barna i aktivitet og til aktivitet og som kan bidra til allsidig utvikling og læring.

SFO skal la barna utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaringer med å se muligheter og omsette ideer til handling. Leken har en egenverdi i seg selv, og bør ikke alltid ses i et læringsperspektiv selv om vi vet at det skjer mye læring i lek. Av nyere forskning vet vi i dag at leken kan stimulere alle sider ved barnets utvikling. Dette gjelder både språklig, sosial, emosjonell, kognitiv, moralsk og motorisk utvikling. Leken som metode representerer en viktig forutsetning for det arbeidet som gjøres i SFO. Leken er også med på å utvikle kreativitet, problemløsningsevne og å lære barnet noe om hvordan verden fungerer både sosialt og fysisk. Når barn leker er det også normalt at barna opplever konflikter og uenigheter, leken er i så måte et viktig redskap i at de lærer seg å håndtere og løse konflikter. SFO er en fin treningsarena for å utvikle disse ferdighetene. Leken skal ha stor plass i SFO, og barna skal ha tid og rom til lek hver dag.

Vi som voksne kan ha mange ulike funksjoner og roller i forhold til barns lek. Vi kan ta aktiv del i leken og styre den, vi kan være tilretteleggere med utstyr og areal, vi kan også observere barnas lek, og se om det er noen av barna som faller utenfor leken, som ikke klarer å være med på de andres lek av ulike grunner, og se om det er noe vi kan gjøre for å hjelpe disse barna. Forståelsen av «Lekens betydning» er viktig for at de voksne kan legge til rette for gjennomtenkte lekemuligheter inn og ute. SFO bør legge til rette for at personalet jevnlig kan diskutere og reflektere over hva lek innebærer, og hvordan man som ansvarlig tilrettelegger opptrer i møte med lekende barn.

Aktiviteten i SFO skal ha et tydelig barneperspektiv. SFO skal legge til rette for og inspirere til et godt lekemiljø for alle barn. SFO skal legge til rette for at barn med behov for særskilt tilrettelegging blir inkludert i lek og tilrettelagt aktivitet.

Frilek

Frilek kjennetegnes av at den alltid er indre motivert og frivillig. Leken er helt på barnas initiativ, enten de setter den i gang selv, eller har lyst til å være med på noe andre inviterer til. Fordeler med frileken er at den stimulerer til mer fysisk aktivitet, den styrker barnas identitet og selvfølelse, barna får trent på det sosiale samspillet i frileken, og kreativiteten og fantasien blir stimulert.

Organisert lek/ aktivitet

Organisert lek eller voksenstyrt lek/aktivitet er satt i gang av voksne, hvor det er de voksne som bestemmer lek og regler. Dette kan være et godt hjelpemiddel for å sørge for at alle barna er med,

også de barna som faller ut av barnestyrt lek. Voksenstyrt lek bør komme som et tilbud til barna. Det er viktig at SFO finner en god balanse mellom fri lek, organisert lek og aktiviteter.

Lekemiljø

Barnas lekemiljø handler om hvordan arealene inne og ute er tilrettelagt for å stimulere til lek. Personalet må jevnlig reflektere over hvordan arealene til SFO fungerer med tanke på barns lek. Hvilke leker og lekemateriell som er tilgjengelig påvirker også lekemiljøet. Gode lekemiljøer har gjerne muligheter for å kunne skjerme leken, god tilgang på lekemateriell i tilknytning til lekearealene.

Suksessfaktorer

- Tilrettelegge for og inspirere til et godt lekemiljø for alle barn.
- God kompetanse om barns lek
- Personale som skaper rom for barns lek i SFO- hverdagen
- Personale som gir barna lekeinspirasjon

Dokumentasjon og evaluering

SFO- leder har ansvaret for å dokumentere og evaluere SFO-en sitt arbeid med lek. Kartleggingsverktøyet som er utarbeidet for SFO-er i Melhus kommune kan være et verktøy som kan brukes. Bruk av praksisfortellinger fungerer godt som dokumentasjon som grunnlag for evaluering og refleksjoner for utvikling av praksis.

Fokusområde 2: Mat og måltidsglede

Målsetting

- SFO skal legge til rette for daglige måltider som gir barna grunnlag for å utvikle matglede, fellesskapsfølelse og gode helsevaner.
- SFO skal legge til rette for måltidsglede med gode samtaler, deltakelse og opplevelse av fellesskap hos barna.

Måltidet er en daglig og hverdagsnær arena som handler om mer enn maten som spises. Mat er opplevelse, kultur og helse. Måltider er et viktig element i hverdagen i SFO og handler om mye mer enn det å være mett. Måltidet har en pedagogisk funksjon på flere måter. Måltidet er en arena for sosial samhandling og kommunikasjon der det etableres fellesskap mellom barn og mellom barn og voksne.

SFO bør legge vekt på bærekraftige matvaner og forbruk. Bærekraftperspektivet -både miljømessig, økonomisk og sosialt –kan ivaretas ved å sammen med barna sørge for resirkulering av rester og avfall.

Fokusområdet om mat og måltidsglede innebærer ingen føringer for hvilken løsning SFO-ene har for matservering.

Suksessfaktorer

- Personalet deltar aktivt i måltidet.
- God kompetanse om måltidsglede
- Tilstrekkelig tid til hvert måltid
- Personale som skaper en arena for sosial samhandling og fellesskap.

Dokumentasjon og evaluering

SFO- leder har ansvaret for å dokumentere og evaluere SFO-en sitt arbeid med mat og måltidsglede. Kartleggingsverktøyet som er utarbeidet for SFO-er i Melhus kommune kan være et verktøy som kan brukes. Bruk av praksisfortellinger fungerer godt som dokumentasjon som grunnlag for evaluering og refleksjoner for utvikling av praksis.

Idébibliotek

Det er laget idébibliotek for de to fokusområdene. Dette skal være dynamiske dokument hvor alle kan legge inn ideer underveis.

[Idébibliotek lek](#)

[Idébibliotek mat og måltidsglede](#)

Alle skolefritidsordningene er forpliktet til å arbeide etter fokusområdene. Det bør utarbeides lokale planer for de to fokusområdene.

Samarbeid med andre

Hensynet til barnets beste skal ligge til grunn når SFO samarbeider med foreldre, skole, barnehage og andre instanser. Rammeplanen for SFO viser til at SFO skal samarbeide med skolen, hjemmet og andre tjenesteytere dersom samarbeidet er nødvendig for å gi det enkelte barn et helhetlig og samordnet tjenestetilbud (Rammeplanen for SFO, s. 24).

Foreldresamarbeid

Det er SFO sitt ansvar å legge til rette for god dialog og samarbeid med foreldrene. Dette innebærer å gi foreldrene informasjon om tilbudet, avklare gjensidige forventninger, legge til rette for at foreldre kan medvirke på innholdet i SFO med mere.

Noen barn har behov for ulike former for, og ulik grad av, tilrettelegginger. Dette må gjøres i samråd og forståelse med barnets hjem.

Samhandling mellom skole og SFO

Det er en helt naturlig og selvfølgelig samhandling mellom SFO og skole, barna som går på SFO skal på skolen når den begynner. Det er viktig å jobbe med en god overgang mellom SFO og skole for å bidra til at barna opplever en helhet i hverdagen.

Et eksempel på en SFO som har jobbet med overgangen mellom SFO og skole er Brekkåsen skole og SFO. Mer lek gjennom dagen er et prosjekt som Brekkåsen skole og SFO har jobbet med siden høsten 2022. Tanken bak prosjektet er at skolen skal tilpasse seg seksåringene, framfor at seksåringene skal tilpasse seg skolen. Det er gjort strukturelle endringer i måten skole- og SFO- dagen organiseres, omtales og gjennomføres, hvor skillet mellom SFO og skole er tonet ned. Både lærere og SFO-personalet samarbeider mye, og man har lagt til rette for sømløse overganger mellom SFO og undervisningstid.

Samarbeid med andre tjenesteytere

Rammeplanen slår fast at SFO skal, ved behov, være inkludert i samarbeid med relevante virksomheter og tjenester, som blant annet helsestasjons- og skolehelsetjenesten, fastlegen, PPT, barnevernet, voksenopplæringa og flyktningetjenesten (Rammeplan for SFO, s. 23). SFO har en sentral posisjon for å kunne være en viktig del av et helhetlig tjenestetilbud for barn.

Overgangen fra barnehage til SFO

SFO skal bidra til å skape en god og trygg overgang fra barnehage til SFO og skole. Det er en stor fordel om barna får mulighet til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet i SFO før de begynner på skolen. Særlig for barn på 1. trinn spiller SFO en viktig rolle i oppstartsfasen. SFO skal støtte barna for å bidra til at barna opplever trygghet og tilhørighet.

(Rammeplan for SFO, s. 24).

Melhus kommune anbefaler barn som skal begynne i 1. trinn å begynne på SFO. SFO er en frivillig arena som er en del av et helhetlig utdanningsløp. Dette er en arena som er lik barnehagen i organisering og innhold, og dette bidrar til en lettere overgang fra barnehage til SFO/ skole.

SFO- ledelse

Enhetsleder har det øverste ansvaret for SFO. SFO-leder har fått delegert det pedagogiske, personmessige og administrative ansvaret for SFO. Arbeidsoppgavene til en SFO-leder er å lede og utvikle SFO, samt aktivitetsansvar og daglig oppfølging. I rammeplanen finner vi at «lederen har en viktig rolle i å veilede og legge til rette for at personalet utvikler en felles forståelse av oppdraget som er gitt i rammeplanen» (Rammeplan for SFO, s. 27).

En SFO-leder må være god til å lede og inspirere andre, samt omsorgsfull, omgjengelig og være god til å samarbeide. Det må settes av tid til SFO- ledelse, møter og planleggingstid for at SFO skal kunne oppfylle kravene i rammeplanen.

Lokal del

Her legger hver enkelt SFO inn sine planer på lokalt nivå.

Aktivitetsplan for fokusområdene

Lek

Aktivitet	Innhold	Forberedelser	Evaluering

Mat og måltidsglede

Aktivitet	Innhold	Forberedelser	Evaluering

Kompetanseutviklingsplan

[SFO- basert kompetanseutvikling]

Tema	Innhold	Forberedelser/ mellomarbeid	Evaluering